

כבוד הוסיף

כבוד ויקרא - ספר תולדות

200

11  
מסכת  
בבב

1 And he shall bring it to Aaron's descendants, the kohanim. From the time of the Hasmonians and the Greek Hellenizers. Sefer Vayikra has been attacked mercilessly for the institution of korbanos. The Gemara (Sukkah 56b) tells the story of Miriam daughter of Bilga who apostatized and married a Greek officer. She entered the Temple, removed her shoe, and banged it on the altar, exclaiming, Wolf, wolf, how long will you consume the material wealth of the Jewish People while you do not protect them in their time of need?

The early Christians sought to attack the institution of the Temple and took aim at the kohanim and the Temple service. Anyone familiar with the history of this period knows how deep their hatred ran towards Toras Kohanim (the Book of Leviticus), a hatred that intensified during the rise of Christianity in the Middle Ages. They consistently sought to deride and belittle the institution of korbanos.

Throughout the years, the form of derision has changed, but the intent remains the same. One

of the earliest modifications enacted by Reform Judaism was the excision of korbanos from the sefer tefilah. Modern Bible criticism is a veiled atheistic and agnostic attempt to continue the Christian attack against Toras Kohanim. The use of the term "Priestly Code" by Bible critics is a thinly concealed attempt to discredit Sefer Vayikra, branding it as a subsequent addition to the canon written by a group of kohanim after the return from the Babylonian exile to Zion, to force a priestly aristocracy on the people.

21 Knesses Yisrael remained faithful and true to our mesorah. We have stood strongly in defense of Toras Kohanim, displaying more devotion and commitment to its study with each attempt at discrediting it, as expressed by all the books and commentary that have been written on Sefer Vayikra.

22 The Babylonian Talmud includes only Masechet Berachos of Seder Zeraim, as the other tractates related to agriculture apply only in Eretz Yisrael and were, therefore, more fully covered in the Jerusalem Talmud. Similarly, Masechet Niddah is the only tractate of Talmud in Seder Taharos, with the rest limited to Mishnayos. When it comes to Seder Kodshim, however, the Talmud Bavli contains a full set of tractates. Our devotion even in exile is evident by the fact that of all the Midrashic books written on the Torah, only the Sifra D'Vei Rav, referred to as Toras Kohanim, was written in Babylonia. Rashi and Tosafos, the classical commentaries on Talmud Bavli, are not available for Mishnayos Taharos and Zeraim. However, Rashi and Tosafos commented on the tractates in Kodshim as extensively as they did on Seder Moed or Nashim.

23 To reinforce Kodshim in our daily lives, the passage "Eitzhu Meikoman"—Mishnayos from Masechet Zevachim—is included in our daily siddur. We include the opening section of Toras Kohanim, the baraisa of Rabbi Yishmael and the thirteen attributes through which the Torah is explicated, in our korbanos recitation to reinforce the inherent connection between Torah she'lichav and Torah she'be'al pih regarding korbanos.

41 According to one opinion in the Gemara (Berachos 26b), our daily tefilos are directly connected to the daily sacrifices offered at the same time of the day. According to Tosafos, our Musaf is a form of tefilos, so will we render the calves of our lips (Hos. 14:3)—our tefilos are substitutes for the specific sacrifices offered. The Midrash (Vayikra Rabba, Tzav 7:3) quotes an ancient accepted tradition according to which the education of young children commenced with the study of Sefer Vayikra.

46 After the destruction of the Second Temple, Rabban Yochanan ben Zakai enacted many takanos to keep the Temple and the Avodah alive in our communal memory. Despite the seeming absurdity of hoping for such a future in such a dark and foreboding time, Rabban Yochanan ben Zakai had the courage to look forward and see a future of avodas Beis Hamikdash. (Rabbi Joshua Rappaport Parashah Series)

### מאמר תורה אור

2  
התורה  
היא  
האור

1 איתא במסכת שבת (דף ל"א) על מאי דכתוב והיה אמונת עין וגו' אמונת זה סדר ורעים וכי' חכמה זה סדר קדשים. הנה ראה ראית שהכתוב מנה את הסדר הזה בשם חכמה ועו' שיש בו \* רב חכמה מאד יותר משאר הסדרים. וכן אמרו בב"מ (דף ק"ט) כי כמיה לשחיטת קדשים תא ואקשי ל'. וכן במדרש איתא על הפסוק מצות ה' ברא פארת עינים וכן סדר קדשים על שם שהוא מאיר עינים בחלוקתו. ועוד איתא בבראשה רבה על הפסוק וירא אלונים את הארץ כי מובן זה ספר ויקרא שיש בו הלכות מרובות. והנה ראית בע"ה שהסדר הזה הוא ענין כבוד שאין מצוי מי שלמד בו ואפילו מי שלמדו אינו דואר לשם עינו כי (לכך בחר מלך מיוחד תור) ואפילו מי שלמדו הש"ס כסדר אינו מצוי שיעסק בו בהתבוננות ליתע הויכב ביאור הטוביא והמקנה להלכה רק בהעברת בעלמא ובקורא פרישת הקרבנות. ובאמת מה שהפליג חז"ל בעניני ודיעות הקרבנות כגון מה שאמרו במעילה ל"א כבר הקטנו להן סדר הקרבנות גם כן אין הכונה שיאמר הפסוקים לכך ולא ידע פירושן וביאורן אלא שתבונן בכך קרבן וקרבן אופני הקרבנות וכמו שכתב רבינו בחי' בפרישת צו וכן הבאר שבע בהקדמה לספרו (התקטרו לקמן). וכ"כ בספר טעין נגים דמה שאחז"ל כל העוסק בתורת עולה כאלו הקריב עולה ובתורת חטאת כאלו הקריב חטאת אין הכונה כפשטן בקריאת פרישות הקרבנות לכך כמו שמבינים המון העם אלא הכונה שלימד הדינים הנאמרים בעולה ובחטאת ונשאר קרבנות והייט בעצמו סדר קדשים (וכן פירש"י שם בהר"א) ומה שנאמר בשו"ע א"ה שלאחר קריאת פרישות יאמר יהי' כאלו הקרבנות ועו' הייט אורם שאינו יודעים ללמוד ולהבין אבל למי שנתנו לו התב"ה לכ ללמוד מצוה ללמוד סדר קדשים כדו שאם יוכה ידע הדינים שד כל קרבן וקרבן כאשר את מחכים ככל יום על ביאת משיח וכו' בה"ש, וכו' מדייק מה שאמרו כל העוסק בתורת עולה וכי' ולא אמרו כל הקורא בפרישת עולה וגו' אלא וירא לרמו על כוונת ע"ש ע"כ. יבדי

1

שידע האדם גדל מצות לימוד עניני הקרבנות העתקתי מפי ספרים וספרים איזה מאמרים כדי שידע את גדל ענין הזה ויודרו  
 בה, ומלבד כל זה הלימוד היה הוא באופן היותר נעלה וקדוש מאד שאיט מצוי בו הלימוד שלא לשמה אלא כדי לידע תורת  
 ה' ולהתבונן בהלכותיו וגם ע"ז זכר את כבוד ה' שהיה מימי קדם בזמן המקדש וכבודו של ישראל ומשתוקק שיחזיר ה' שכינתו  
 לציון וכמו שכתב בספר מעין גנים, ומפני שעסקינו לודו את האדם ללמוד הלכות הקרבנות שהוא מספר ויקרא קראתי שם  
 המאמר תורה אור ע"ש הכתוב וירא אליהם את האור כי טוב שהוא ברמו על ספר ויקרא וכמ"כ למעלה, ואחלק מאמרי  
 לפרקים, ואך יהיה לפני הקרא מרוע נחשב ונתבונן שהספר לישראל פרם זה שר ידיעת סדר קדשים הלא  
 ידוע כי בע"ה כאלו נטרופשי עמודי הרת בכמה מקומות וזה גרוע הרבה יותר מזה שאצל זה הופקר בע"ה לחלל  
 בעצמו את השבת קדוש ואצל זה הופקר למסור את בניו ועינים אלו וכדומה או לעיין בספרי טיטת המשפחות אמן. בני  
 אמנם האמת היא כי לא כמלך ב"ז מלטו של הקב"ה כי מלך ב"ז שמלכותו תלויה בהסכמת אנשי ארצו אם חלילה בני  
 מדינתו מרד בו ולא נשאר לו רק אתביו שהיו קרובים אצלו מכותו מהמוטטת כאילו משא"ב מ"ה הקב"ה שמלכותו בכל  
 משלה בעצם והוא סמיה אח הכל ברעוט כמי שכתוב אתה הוא ה' לברך אתה עשית את השמים וגי הארץ וכל אשר עליה  
 וגי ואתה סמיה את כולם איני מקבל שיעי ח"ו עבור ריבוי המתפרצים (וכמו שאט אומרים בכל יום ארון ע"ה אשר עליה  
 בשמים כל יציר נברא וגי) ואחרי ככלות דבר ימלך נורא והכל צריכים לו והוא אינו צריך להם כלום וברצונו הוא יכול  
 בכמו רגע לבנות שמים חדשה וארץ חדשה) וכמי שכתוב אם צדקת מה תתן לו ואם רשעת מה הפעל לו אכן לאיש כבוד  
 רשעך (שהדבר טעם רק להאדם בעצמו) ורצונו של השי' רבוק באוהבו ושומרי בריתו והם לו לעם והוא להם לאלהים והוא  
 מסתפק בדם לבדם, וכזה נשכ על השאלה הנ"ל דהנה שמו של השי' אשר נקרא ה' אלהי ישראל גם עתה כשמו כן הוא  
 שאף שנמצאו בעולם הרבה מתפרצים בע"ה זה באופן זה וזה באופן זה מ"מ שם הקדוש והנכבד הל על כלל ישראל הדברים  
 באמתו ומיחידים שמו ושמיים שבתו מעשות בו מלאכה שהוא את שמאמינים בו באמת כמו שכתוב כי ששת ימים עשה  
 ה' את השמים ואת הארץ וגי, ואלו היה היותו שלט ללמד המרד הזה לאנשים שחבר להם עקרי הרת היתה שאלה גדולה  
 שאין עליה תשובה, אבל באמת כל דבריו הוא לאנשים החרדים לדיבר ה' שלא חסר להם מאומה ח"ו מעקר הרת ומענפיה  
 ושומרים כל פרם ספריו המצוה ומחבבים מאד לימוד התורה להם ולבניהם בכל נפשם ובכל מאורם, על אישים כאלו אני אומר  
 מדוע יחסר להם לימוד הסדר הקדוש הזה למרי, ואקוה לה' שכאשר יקראו המאמרים שקצתו בקנינים הוה מדברי חז"ל  
 בגדל הענין הזה, ימצאו רבים בקיאין בו ויקיים בהן מה שאמר הכתוב (ישעיה נ"א ז) עם תורתו בלבם, וישמח ה' במעשיו, אמן:

3

סע

סע  
והנה ע"כ

בפרשת ויקרא מתחילה תורת הקרבנות. "אדם בייקריב מכם קרבן  
 לד'".

4

1 קרבן הוא משורש קרב, וענינו קירוב. הקירוב והריחוק אינם נמדדים  
 בשטח דוקא. יש אדם הנמצא כאן ואחיו הקרוב אליו ואוהבו כנפשו  
 נמצא מעבר לים, והם קרובים. ויש להיפך: שני אנשים, השונאים זה את  
 זה ודרים בבית אחד, והם רחוקים. הקירוב והריחוק נערכים מבחינה  
 הפנימית והנפשית. ומבחינה זו אומר הכתוב: "למה ד' תעמד ברחוק,  
 6 תעלים לעתות בצרה"? וכי יש קירוב וריחוק לפני הקב"ה, הלא מלא כל  
 הארץ כבודו, ו"את השמים ואת הארץ אני מלא"? אלא כשהקב"ה  
 מסיר השגחתו הפנימית ו"מתעלם לעתות בצרה" אנו קוראים לזה  
 "תעמד ברחוק". ומבחינה זו כתוב: "ויגם קרן... לבני ישראל עם קרבו",  
 11 ישישראל נקראים קרובים לד', ואמרו במדרש: "אימתי ישראל עם  
 קרובו, בזמן בייקריב אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשותו". כלומר:  
 בזמן שהתורה והמצוות קרובים אלינו.

העולם הזה מבחינה חיצונית הוא רחוק מאד ממקורו ושרשו, הוא  
 הכח האלקי שברא אותו. "החשך יבשה ארץ וערפל לאימים". אין מכיר  
 ואין מרגיש. לארבע מדרגות נחלק העולם: דומם, צומח, חי ומדבר.  
 12 בדומם אין שום רוח חיים ולא תנועה וצמיחה; הצומח — יש בו כח  
 הגידול והצמיחה; החי — יש בו כח התנועה; והמדבר, הוא, האדם, אף  
 עם כח הדעת והתבונה. תכלית הקרבנות שבמקדש לקרב את כולם  
 ולהרימם. הקרבת בעלי החיים מקרבת את כל החי שבעולם, והמנחות  
 והנסכים, שהם מצומח, סולת ויין ושמן, מקרבים את כל הצומח כולו  
 14 שבעולם, וכתוב: "על כל קרבן תקריב מלח", והו "נציג" הדומם, ועל  
 ידו מתקרב ומתעלה כל הדומם שבעולם. הלשון היה צריך להאמר:  
 "אדם מכם כי יקריב". אלא הכוונה, שהאדם מקריב את עצמו. "כי  
 יקריב מכם", מאתכם. לא די ש"סתם ככה" יביא קרבן, אלא ישפוך את  
 נפשו לפני ד', ועל ידי זה הוא מקרב את עצמו לד'. והיום שאין מקדש,

15 "תפילות כנגד תמידים תיקנום". "תפון תפלתי קטרת לפניך". בתפלה  
 ככוונה מקרב האדם את עצמו ועמו גם את העולם, ומתעלה ומשתפר.

28

5

1 (יא) כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו וגו', קרבן ראשית תקריבו אותם לה'  
 ואל המזבח לא יעלו לריח ניחוח. פירש"י שחי הלחם של עצרת באים מן  
 השאור וביכורים מן הדבש. כיאור הדברים כי כל אדם יש לו תאוה לכל חמדות  
 העה"ז המכונים בדבש כי כמו שהדבש מתוק לחיך ורכויו מזיק כך כל חמדות  
 העה"ז הם הכרחיים ורכויים מזיק, וזאת העצה היעוצה שישתמש האדם במוכרחות  
 6 והמותר יחרים. והשאור הוא דוגמא אל היצר הרע כמ"ש ר' אלכסנדר בתפלתו  
 (ברכות יז.) רצונו לעשות רצונך אלא ששאור שבעיסה מעכב, וב' אלו הכרחיים  
 למציאות האדם. כ"א לא ישתמש בצרכיו ההכרחיים המכונים בדבש ימות ולא יחיה  
 ולא יהיו אבריו חזקים אף בריאים להטריח במצות ה', ואלמלא היצר הרע לא היה

2

1 האדם נושא אשה ולא בונה בית ונמצא העולם חרב. ובי' אלו קודמים בזמן אל עסק התורה והמצות כי אם לא יאכל תחילה קמה אין תורה, אבל עסק התורה ראשית במחשבה ובמעלה לפי שהשאור והדבש שהזכרנו אין בהם שלימות מצד עצמם לעלות לריח ניחוח לה' אך שהם ראשית והתחלה אל האדם שעל ידם הוא יכול לבא לידי שלימות הנפש.

6 על כן נאמר כל שאור וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה לה'. כי מצד עצמם אין בהם שום צד שלימות אשר יעלה לריח ניחוח לה' אך קרבן ראשית תקריבו אותם, כדי להנפות שהם ראשית והתחלה אל האדם להביאו לידי השלימות האמיתי אשר א"א להשיגו בלעדס, ומוזה הטעם אין מקריבין מהם כ"א השאור לקרבן ראשית כיום מ"ת כי התורה כמו תבלין אל היצר הרע והיו בי' הלחם של עצרת מן החמץ כי התורה שנתנה בו רפאות תהא לשריך, והביכורים באים מן הדבש כי בזמן שיתן אל ה' ראשית פרי אדמתו מכל מאכל אשר יאכל, אז יאכל כל ימיו חולין שנעשו על טהרת הקודש כי זה הוראה שאכילתו על כוונה זו שהשלימות האמיתי הוא ראשון אצלו במחשבה. וכן טעם הביכורים הוא לשבר תאותו כמו שיתבאר בע"ה בפ' כי תבא.

6  
ע

כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה לה'

1 תני בר קפרא אילו היה נותן בה קורטוב של דבש אין אדם יכול בה לעמוד מפני ריחה, ולמה אין מערבין בה דבש מפני שהתורה אמרה כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה לה'.

7  
ע  
ע

אמר הר"ק רבי מאיר יחיאל מאוסטרובצה זצ"ל (נדפס בספרו מאיר עיני חכמים). לכאורה קשה א' מה השאלה ולמה אין מערבין בה 6 דבש, האם התנא לא ידע הפסוק. ואם כונתו לשאול מה הטעם לאיסור, הרי ע"ז לא השיב מאומה. ב' מה שמסיים כי כל שאור וכל דבש, למה הביא גם את הפסוק לגבי שאור, שעליו לא הקשה כלל. ותירץ עפ"י דברי התוס' בזבחים (סו, א ד"ה אלא) שבכל מקום שיש סברא חיצונה לחייב לעשות דבר מה, הרי שאין כוונת התורה בלאו לומר שאסור לעשותו, אלא שאין חיוב לעשותו. זה מה ששואל התנא, כיון שאם היה נותן דבש אין אדם יכול לעמוד מפני ריחה, שהיה נותן ריח טוב, נמצא שיש סברא שנכניס דבש בקטורת, א"כ קשה למה אין מערבין דבש, ואף שידע התנא שכתוב לא תקטירו, הרי אנו יכולים לפרש שכוונת הפסוק שאין חיוב להכניס בה דבש ולא שיש איסור בדבר. ע"ז משיב מפני שהתורה אמרה כי כל שאור 6 וכל דבש לא תקטירו, הנה באותו פסוק נאמר שאור יחד עם הדבש, והרי בשאור אין סברא להקריבנו, אם כן כיון דלגבי שאור כוונת הכתוב שאסור לשים שאור, ממילא גם לגבי הדבש עלינו לפרש הכתוב שבא לאסור שימת דבש, ולא רק לומר שאין חיוב, ודפח"ח.

7 הרבי הקדוש מקאצק זצ"ל אמר, אל יעלה על דעתך לחקור תמיד אחרי טעמי המצוות בשכלך המצומצם, "ולמה אין מערבין בה דבש", פשוט מאד, "מפני שהתורה אמרה", מספיק שהתורה אמרה ואין צורך בהסברים נוספים.

8 כאשר תיקן מרן האמרי אמת לחסידים להקפיד על זמן תפילה, ולהתפלל בהשכמה, נכנס אחד החסידים והתאונן, כי ההכנות לתפילה שהורגל בהן בעבר חסרות לו עכשיו, ובגלל כך אינו מרגיש טעם ערב בתפילתו. השיב הרבי ואמר: "ועוד תני בר קפרא, אילו היה

3

נותן בה קורטוב של דבש אין אדם יכול לעמוד מפני ריחה, ולמה  
 אין מערבין בה דבש? מפני שהתורה אמרה... " (ראש גולת אריאל ח"א  
 עמ' רו, ראה בקטע הבא והבן).

תני בר קפרא אלו היה נותן בה קורטוב של דבש אין אדם יכול  
 לעמוד בה מפני ריחה וכו'. יש לדקדק לענין מה תני לן בר קפרא  
 דבר זה, ומאי נפ"מ מה שהיה יכול להיות, אחרי שהתורה אסרה  
 דבר זה. אמר הרה"ק רבי אברהם מציכנוב זצ"ל שבא להורות לנו  
 למוד בדרכי העבודה, שיש מתחכמים שרוצים לעשות המצוה על צד  
 היותר טוב, ועל ידי זה יוצאים מגבול שגבלה התורה וקבלת חכז"ל  
 ועוברים זמן תפלה, או זמן אכילת מצה, ודוגמתם מגבולות שגבלו  
 ראשונים ז"ל.

8

הנה הקטורת לריח היא ומצוה להרבות בה הריח, כדתניא כשהוא  
 שוחק אומר הדק היטב היטב הדק, מפני שהקול יפה לבשמים, וא"כ  
 היה השכל האנושי נותן להרבות בה הריח על צד היותר טוב וחזק,  
 עד שלא יוכל אדם לעמוד מפני ריחה, על ידי שיתן בה קורטוב של  
 דבש, אבל גבול גבלה תורה, והשי"ת אינו רוצה במצוה רק בתוך  
 גבול הזה, ולא מה שהשכל האנושי מבין באיכות ההטבה, רק מה  
 שגבלה התורה בהטבה, וכפי סברת חז"ל, והם קבלו שרק הריח  
 הנתוסף על ידי הקול חפץ בה ה' ולא יותר, שהרי אסרה ליתן בה  
 קורטוב של דבש, ואם נתן בה הקורטוב הזה להרבות ריחה פסלה  
 לגמרי. מזה נלמד לכל המצוות שלא לצאת מהגדר וגבול שגבלו  
 ראשונים, אף אם תהיה כונתינו לטובה ליתן לה ריח טוב וחזק ביותר,  
 כי לא באלה חפץ ה'. רק כג' ניישר דרכנו על פי רצון התורה ופירושה  
 מדברי חז"ל מקבלי תורת אמת. (זכותא דאברהם).

9  
 מלכות  
 ה' י

And he shall split it open with its wing feathers [intact]. Birds were generally offered as an olah by those who could not afford to pay for an animal offering. The Torah here indicates that the bird is sacrificed along with its feathers. Rashi explains that even though the burning of feathers results in a foul smell, if the feathers were to be removed the bird offering would look scant and insignificant. The Torah was sensitive to the feelings of the indigent, allowing the poor to recognize that their sacrifice was as valued as those of their wealthy peers.

A passage in Berachos 17a reflects this idea: A favorite saying of the rabbis of Yavneh was: I am God's creature and my fellow is God's creature. My labor [melachti] is in the city, and his labor is in the fields. I rise early for my labor, and he rises early for his labor. Just as he does not presume to do my labor, so do I not presume to do his labor. Will you say, I do much and he does little? We have learned: One may accomplish much or one may accomplish little, as long as the individual directs his heart to heaven.

The rabbis of Yavneh had a sacred mission. Through every page of the Jerusalem and Babylonian Talmud, they guaranteed the eternity of Israel. Yet these same rabbis maintained that their mission was of equal value to their brothers in Galilee and Judea who worked in the fields, who provided food to their brothers in the cities. But what of historical significance did these anonymous farmers accomplish on behalf of the nation of Israel? We know well of Rabban Gamliel, Rabbi Elazar, and Rabbi Akiva, but of what lasting import is the work of these unknown tillers of the soil?

The relative significance of one's assignment does not depend on the specifics of the mission, how much of the assignment he completes, or its lasting effect. One cannot assess the relative importance of his divine assignment. Wholehearted acceptance and the will to carry out the assignment are all that matter. Accomplishment is not what sanctifies an individual; it is the faithfulness with which one engages in the assignment. Holiness is associated not with perceived success, but with the effort. Man is not judged by his accomplishments, but by the devotion and sacrifice through which he pursues his mission.

The word melachti implies an employee-employer relationship. A worker must do what the employer assigns him. The rabbis of Yavneh recognized that their work as well as the farmer's work was assigned by the same Employer. Rabban Yochanan ben Zakai was given the task to spiritually

4

save the Jewish nation, while the farmer's task was to ensure that the scholars fulfill their mission by providing them food.

Jewish scholars have traditionally required support to survive. The farmers supported their scholar brothers, just as Zebulun supported Issachar (see Rashi on Deut. 33:18). Without the workers in the field, Rabban Yochanan ben Zakai could not study in the city. The farmer may remain anonymous, but the scholar/leader depends on him. (Moriah, 1956; Derashot Harav, pp. 57-58)

11) ארץ ישראל תעבד

1) ויצק עליה שמן. שמן סתם, אבל בשמן למאור נאמר: "שמן זית זך כתית למאור" (שמות כ"ד:1) ודרשו חז"ל, כתית (במכתשת ולא ברחיים, כדי שלא יהא בו שמרים) למאור ולא כתית למנחות, שלמנחות כשר אפילו עם שמרים (מנחות פ"ו), ושם דרשו חז"ל, אף כל המנחות היו בדין שיטענו שמן זית זך מה מנורה שאינה לאכילה טעונה שמן זית זך, מנחות שחו לאכילה אינו דין שיטענו שמן זית זך ת"ל זך כתית למאור ואין זך כתית למנחות עכ"ל הגמרא. ומצתה מה נואלו האנשים, המדקדקים בטוב המאכלים והמשקאות, שהם מכניסים לתוך פיהם או לפי ילדיהם, שלא יתערב בהם דבר העלול לקלקל את קיבתיהם, ואינם מדקדקים בזה שהם מכניסים לתוך מוחם או מוח ילדיהם ע"י קריאת ספרים מכל הבא בידם ואינם חוששים, שמא יש בהם אור מתעה ואש זרה, העלולים לקלקל את גופתם, — שהרי התורה אומרת את ההיפך: "זך כתית (בלא שמרים) למאור" ולא זך כתית למנחות, ואפילו שמרים מעורבין בשמן, ר"ל שחששה יותר לטיב החכמה (שמן) הוא סמל החכמה — מנחות פ"ה) מלטיב האכילה, והדעת נותנת כן, כנ"ב המציאו סמנים להקיא את המאכל המקולקל ולהריקו מן הקיבה, והמורק לא ישוב עוד לעולם אל הקיבה, אבל עדיין לא המציאו מזור ותרופה לדעות נפסדות, שקננו במח האדם, להוציאם משם; ואפילו אם ישתדל האדם לגרשן ממח, קרוב הדבר שישובו לנקר בו, וכבר אמרו חז"ל, הפורש ממינות מיד הוא מת, ופירש"י, שמא יהזור למינות דמשכא (ע"ו י"ז).

12) "ראו כל־אפסי־אָרץ את ישועת אֱלֹקֵינוּ, אימתי ראו, בימי מרדכי ואסתר?"

1) "הפעולה, הפועל והנפעל" שבכתוב זה הם: הראיה (ראו), הרואים (כל־אפסי־אָרץ) והנראה (ישועת אֱלֹקֵינוּ). והחידוש שבימי מרדכי ואסתר היה בשלשתם.

הראיה, לא תמיד כשיש ישועה רואים אותה, יש ישועה בבחינת "אין בעל הנס מכיר בנסו", ויש שאינו מתרומם לדרגה שיוכל לראות. "כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה", ואמר אחד גדולי לא נאמר "זוכה ורואה בבניה", כשיש בנין, הכל רואים. אלא שלא הכל זוכים לראות השמחה שיש בבנין. ועד כמה שהנס בימי מרדכי ואסתר היה מלוכש בדרכי הטבע, ככל זאת ראו הכל את הישועה שהיתה.

ומי ומי היו הרואים? לאו דוקא הצדיקים והגדולים. "כל־אפסי־אָרץ".

אפט הוא לא כלום, ואפסי הרי הם אפסי־אפסים. ארץ, כתוב בספרים, היא בקדושה. "אָרץ אֲשֶׁר־ד' אֱלֹקֶיךָ דִרְשׁ אֶתָּה", ובמדרש: למה נקרא שמה ארץ? שרצתה לעשות רצון קונה. ולישראל ניתן הכח של ארץ: "כִּי־תִהְיֶה אֶתֶם אֶרֶץ חֲפִיץ", בארץ כשזורעים אותה, היא מצמיחה, וכך ישראל כשזורעים מעשה המצוות, או "זורע צִדְקוֹת מִצְמִיחַ יְשׁוּעוֹת".

אבל יש שהארץ לא תזרע ולא תצמח ולא יעלה בה כל־עֵשֶׂב, ואז הרי זו ארץ מדבר. "מִצְאֵהוּ בְּאֶרֶץ מִדְבָר וּבְתוֹךְ יַלְל וְשִׁמּוֹן". "על־שֵׁדָה אִישׁ־עֲצֵל עֲבָרְתִי... וְהָיָה עָלָה כָּלוֹ קִמְשׁוֹנִים". ובבחינה זו היו ישראל באותו הדור. "מפני מה נתחייבו ישראל שבאותו הדור כליה? מפני שהשתחוו לצלם, ומפני שנהנו מסעודתו של אותו רשע". אבל בכח התשובה זכו אפילו אפסי הארץ, הפסולת של הארץ, לראות את הישועה.

אבל לא די בראיית הישועה, ולא די אם אפילו אפסי ארץ רואים אותה, צריך לראות כי אין זו ישועה סתם, אלא ישועת אלקינו. "ליצני הדור אמרו: מאבימלך נתעברה שרה", ואמר אחד גדולי ואם מאבימלך כבר נחא? הרי סוף סוף יש כאן נס, "וְאִם־שָׁרָה הִבְתִּית־שָׁעִים שָׁנָה תִּלְדִּי"? אלא כך דרכם של רשעים: אמנם נס, אבל מאבימלך... ובימינו אנו רואים חזון זה. הכל ראו והכל הודו שהיו נסיינסים במלחמת השיחורור, ואם כן למה אינם צועדים צעד הלאה ולהכיר בישועת אלקינו? אלא כך דרכם של ליצני הדור: אמנם נסים, אבל מ"אבימלך", מכחנו ועוצם ידנו, וכשם שהדבר מנטה למעלה, כך הוא ממעלה למטה, אדם עושה מעשים טובים, אבל כל זמן שאינו עושה כן מחמת ציווי השם, אלא מחמת טעמים אחרים איזה שיהיו, מוסריים,

חברתיים, וכדומה, הרי אין שום בטחון שבנוקר לא עבות אחד יתבטלו כל הטעמים והאדם ייעשה לחיה טורפת. העיקר הוא אשר "אָף לֹא־פָעֲלוּ עוֹלָה" הרי זה מפני ש"בְּדַרְכֵי הַלְכוּ", מפני כי "אֶתָּה צִוִּיתָ פְּקֻדֵיךָ לְשֹׁמֵר קִיאָר". ואם במעשי האדם למטה הוא מתכוון כלפי השם, אז בישועת ד' מלמעלה הוא רואה כי זו היא "ישועת אֱלֹקֵינוּ".

"וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים ונקרם לא יסוף מזרעם". כח זה של פורים נשתרש אצלנו לכל הדורות. "תשועתם היית לנצח ותקוותם בכל דור ודור". תמיד, בימי הפורים, ניתן הכח לראות את הישועות הניתנות לנו. ואפילו אם אנו רואים שהדור הוא בבחינת "אפסי־אָרץ", משתחוים לכל מיני צלמים מודרניים ונהנים מכל מיני סעודות, הרי אף הם יתרוממו ויראו את הישועות, ולא זו בלבד אלא אף יראו כי אין זו סתם ישועה, אלא ישועת אלקינו דוקא, מעין מה שאמור לעתיד לבוא: "וְאָמַר בְּיָמֵינוּ הָיָה אֱלֹקֵינוּ זֶה קוֹיֵנוּ לוֹ וְיִשְׁעֵנוּ, זֶה ד' קוֹיֵנוּ לוֹ נִגְלָה וְנִשְׁמַחָה בִּישׁוּעוֹתָו".

12) ארץ ישראל תעבד

5

קריאת המגילה ומשלוח מנות ומתנות לאביונים

( תקנו חז"ל מצות היום דפורים הוא קריאת המגלה ומשלוח מנות ומתנות לאביונים ומשתה ושמחה וכולם לאחד את כל בני ישראל, דיסוד

הנס דפורים תלוי בהא דאמרה אסתר 'לך כנוס את כל היהודים' וזהו ההיפוך דטענת המן ישנו עם אחד מפוזר ומפורד. וכמו דאותו רשע בקש להשמיד ולהרוג את כל היהודים משום דויכו בעניו לשלח יד במרדכי לבדו כי הגידו לו את עם מרדכי ולא הסתפק בשנאת מרדכי, משום דידע היטב דאף אם יהרג מרדכי יעמוד מרדכי אחר ויכלול את כל היהודים. ולכן דרשו במדרש 'איש יהודי הי' בשושן' דאיש יחידי והיינו דמרדכי כולל כל היהודים והוא צדיק הדור שכולם תלויים בו. וזהו הלשון עתיד זמרדכי לא יכרע ולא ישתחוה' דהיינו אף המרדכי השני שיוולד ג"כ לא יכרע. ובכח אחדות ישראל בא מחייית עמלק ולכן נאמר על הימים האלו נזכרים ונעשים בכל דור ודר משפחה ומשפחה מדינה ומדינה ועיר ועיר ונכלל בזה הג' בחינות של עולם, שנה, ונפש, דמדינה ועיר ועיר היינו עולם ומקום, בכל דור ודור היינו שנה וזמן, משפחה ומשפחה היינו נפש, שיסוד האחדות של כלל ישראל יורד לכל המדרגות. ולכן יותר תמוה מה שדוקא ביו"ט של פורים החוגג אחדותן של ישראל אפילו לאחר החטא שנהגו מסעודתו של אותו רשע דדוקא בגם כזה באו חז"ל ותקנו קריאת המגילה בזמנים טובא דהיינו מי"א ובא ההוראה בדוקא בזמנו של זה לא בזמנו של זה.

13

ש  
ג  
ק  
ת

ולמדנו מזה בפשטות דאין הפירוש של אחדות דכולם מתנהגים בסגנון אחד ואין אחד שונה בהנהגתו מהשני אלא בדוקא להיפך דאף

דכל אחד יש לו זמן אחר וסגנון אחר, ונוסח אחר, מ"מ בתוך תוכו של כל אחד כוונתו לש"ש וכולם מתאחדים במטרתן ושאיפתן. ובזה היו ימי הפורים האלו ההכנה לכניית בית שני שעי"ז נתאחדו כולם ודוקא ע"י שנאת חנם נחרב הבית שנבנה ע"י אהבה ואחווה. וכבר בארנו כמה פעמים מה שאמרו חז"ל (תענית לא.) דעתיד הקב"ה לעשות מחול לצדיקים דענין המחול הוא שכולם סובבים מול הנקודה המרכזית דהיינו יתברך שמו. ואף דבמחול כל אחד יושב סביב מחבירו אלא דכולם בשווה בדיוק מאורו יתברך באמצע המחול ומראים באצבע הנה אלקינו זה קוינו לו ויושיענו זה ה' קוינו לו. וכשם הרי"ם מובא דהא דמוקפות חומה נתקן ליום ט"ו משום דישנם יהודים שהם כחומה בשמירת התורה והמצוה ועליהם נאמר

'אום אני חומה' והם מימות יהושע דעליו נאמר 'לא ימוש מתוך האהל' ולכן מיוחדים בזמן וכמו מרדכי דלא יכרע ואעפ"כ הם באחדות גמור עם שאר היהודים, וק"ל. וכבר בארנו דענין קטרוג המן דישנו עם אחד וכו' ורתיהם שונות מכל עם והוא תמוה דכולם יש להם דת שהוא שונה במקצת או בהרבה מהשאר ומהו החידוש בכלל ישראל, אלא דהפירוש הוא, דזהו גופא הדין להיות שונה משאר העולם דישאל עושים כמה זכמה תחבולות דוקא שלא להתבולל בשאר האומות וזהו צודק אבל מ"מ בין יהודי ליהודי הוי להיפך דאף ששונה אחד מהשני בהנהגה מ"מ הם הטיבה אחת. וידוע ומפורסם פירושו המוצלח של הגאון ר' מאיר שפירא זצ"ל במשפט ביילוס שאמר על הא דאמרו חז"ל 'אתם קרואים אדם ואין העכו"ם קרואים אדם'. דפירש דאצל שאר האומות, למשל הנוצרים באיטליא לא איכפת לו אם מה שהוא קרא למי שהוא בדרום אמריקה או הישמעאלי לא חשוב לו מה שקרא למי שהוא נמצא בסין או באפריקה אבל לא כן היהודים אם נמצא מי שהוא כואב בהודו או בכוש הי' איפה שיהי' הוא נושא בעול עמו וע"ז התכוונו חז"ל אתם קרואים אדם כאילו הם אדם אחד, ושפ"י.

6

אמר רבי אלעזר אמר רבי חנינא. תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם:  
שנאמר וכל בניך למידי יהיה רב שלום בניך: אל תקרי בניך אלא בניך:

עולת ראייה (לקוטים)

אמר ר' אלעזר אמר ר' חנינא תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם, שנאמר  
 וכל בניך למודי ד' ורב שלום בניך, אל תקרי בניך אלא בניך. (ברכות ס"ד).  
 יש טועים שחושבים, שהשלום העולמי לא יבנה כי-אם ע"י צביון אחד בדיעות  
 ותכונות, וא"כ כשרואים ת"ח חוקרים בחכמה ודעת תורה, וע"י המחקר מתרבים  
 הצדדים והשיטות, חושבים שבוז הם גורמים למחלוקת והפך השלום, ובאמת  
 אינו כן, כי השלום האמתי אי אפשר שיבוא לעולם כי-אם דוקא ע"י הערך של  
 רבוי השלום. הרבוי של השלום הוא שיתראו כל הצדדים וכל השיטות, ויתבררו  
 איך כולם יש להם מקום, כל אחד לפי ערכו, מקומו וענינו. ואדרבא גם הענינים  
 הנראים כמיותרים או כסותרים, יראו כשמתגלה אמתת החכמה לכל צדדיה, שרק  
 ע"י קיבוץ כל החלקים וכל הפרטים, וכל הדעות הנראות שונות, וכל המקצעות  
 החלוקים, דוקא על ידם יראה אור האמת והצדק, ודעת ד' יראתו ואהבתו, ואור  
 תורת אמת. על-כן תלמידי חכמים מרבים שלום, כי במה שהם מרחיבים ומבארים  
 ומילדים דברי חכמה חדשים, בפנים מפנים שונים, שיש בהם רבוי וחילוק ענינים,  
 בזה הם מרבים שלום, שנאמר וכל בניך למודי ד', כי כולם יכירו שכולם גם  
 התפקים בדרכיהם ושיטותיהם כפי הנראה, המה כולם למודי ד', ובכל אחת מהנה  
 יש צד שתתגלה על ידו ידיעת ד' ואור אמתו. ורב שלום בניך, לא אמר גדול  
 שלום בניך, שהיה מורה על ציור גוף אחד גדול, שאו היו הדברים מתאימים  
 לאותו הרעיון המדומה, שהשלום הוא צריך דוקא לדברים אהדים ושיווי רעיונות,  
 שזה באמת מגרע כח החכמה והרחבת הדעת, כי אור הדעת צריך לצאת לכל  
 צדדיה לכל הפנים של אורה שיש בו, אבל הרבוי הוא רב שלום בניך, אל תקרי  
 בניך, אלא בוניך, כי הבנין יבנה מחלקים שונים, והאמת של אור העולם תבנה  
 מצדדים שונים ומשיטות שונות, שאלו ואלו דברי אלהים חיים, מדרכי עבודה  
 והדרכה חנוך שונים, שכי"א תופס מקומו וערכו. ואין לאבד כל כשרון ושלמות כי"א

14  
 ז' ו' / פ'  
 כ"א

7